

(Jasna Alagić, Društvo Novi paradoks)

(CUDV Dobrna)

(Jasna Alagić, Društvo Novi paradoks)

(CUDV Črna na Koroškem)

Mišlim, da lahko preko risb za trenutek uzremo občutenja, čustva in misli udeležencev. Lahko smo jim hvaležni, da so nam omogočili to potovanje in vpogled v svoje notranje svetove, ki so nedvomno bogati, dožveti in predvsem iskreni. Koliko ljudi bi take stvari delilo?

Damijan Stepančič,
Društvo Novi paradoks

Tako specifični populaciji se je potrebno pri delu prilagoditi. ... Začeli smo graditi na znanjih, ki jih člani skupine že imajo, in skušali počasi na podlagi teh temeljev graditi nova znanja in si razširjati obzorja.

Mojca Sekulič Fo,
CUDV Dobrna

Namen naših srečanj je bil, da se udeleženci spoznajo in spoprijateljujejo z risanjem in s slikanjem ter da predvsem poskusijo uporabljati likovni jezik za izražanje in sporazumevanje. Če smo uspeli kakor koli odpreti tovrstni način izražanja, imamo to lahko za uspeh.

Ivan Mitrevski,
CUDV Dolfke Boštjančič Draga

Likovni umetnik Ciril Horjak je iz naše skupine izvalil kreativno likovnost. Ustvarjali smo like iz Prešernovih pesmi, analizirali prizore iz Turjaške Rozamunde, ustvarjali iniciale ter vzorce iz srednjega veka, ko je po svetu hodila Turjaška Rozamunda.

Aksinja Kermauer,
CUDV Črna na Koroškem

**vkjučujemo
in aktiviramo!**

Štiriletni projekt »Vključujemo in aktiviramo!« (2016–2019), ki ga sofinancira Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada, vodi Javna agencija za knjigo RS. Njegov namen je opolnomočenje štirih ciljnih skupin (zapornikov v fazi odpusta, oseb, ki se zdravijo od prepovedanih drog, oseb s težavami v duševnem zdravju in oseb z motnjami v duševnem razvoju) za približevanje trgu dela. Na usposabljanjih, ki jih izvajajo izbrani mentorji (slovenski pisatelji in pesniki), udeleženci na podlagi obravnavanega slovenskega leposlovja razvijajo lastno ustvarjalnost in kulturne potenciale ter tako izboljšujejo socialne veščine, potrebne za uspešno vključevanje v družbo.

Posebno mesto v projektu ima področje ilustriranja. V ta namen priznani slovenski ilustratorji za udeležence pripravljajo in izvajajo ilustratorske delavnice v vseh institucijah, ki so se vključile v projekt. V letu 2016 so delavnice potekale v Centrih za usposabljanje, delo in varstvo Črna na Koroškem, Dobrna in Dolfke Boštjančič Draga ter Zavodih za prestajanje kazni zapora Dob, Ig in Koper, v letu 2017 pa smo sodelovali z Zavodom za prestajanje kazni zapora Ig in Maribor ter Zavodom za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora Celje, Društvi Altra, Novi paradoks, Projekt Človek in Vezi, Dnevnim centrom Šent Postajna, Socialno varstvenim zavodom Dutovlje in Zavodom Pelikan – Karitas (Terapevtsko skupnostjo za zasvojene s pridruženimi težavami v duševnem zdravju – TS Sostro).

Ilustratorji projekta so bili doslej Ciril Horjak, Mojca Sekulič Fo, Ivan Mitrevski, David Krančan, Samira Kentrič, Damijan Stepančič, Jure Engelsberger, Arjan Pregl, Matija Medved, Matej de Cecco, Andreja Peklar in Peter Škerl.

V letih 2016 in 2017 so izšli tudi trije zborniki projekta, Človeško srce čudna je stvar, Pobeg v literaturo in Pot k svobodi, v katere so vključena različna besedilna in likovna dela udeležencev ter spremne besede mentorjev projekta.

Zarika Snoj Verbovšek in Mojca Bergant Dražetič,
koordinatorki projekta

Javna agencija za knjigo RS
Metelkova 2b, 1000 Ljubljana
www.jakrs.si/bralna-kultura/vkljucujemo-in-aktiviramo/

Opolnomočenje
ciljnih skupin
za približevanje
trgu dela
Naložbo sofinancirata
Republika Slovenija
in Evropska unija
iz Evropskega
socialnega sklada.

Na naslovnici: (ZPKZ Maribor)

Ti, ja, ti! Pridi in ustvarjaj z nami!

Razstava likovnih
izdelkov projekta
»Vključujemo in aktiviramo!«
8.12.–21.12.2017
Ministrstvo za kulturo,
Maistrova 8, Ljubljana

In tako je, za konec, preko enega od teh plakatov prišla na dan prav ideja, za uresničenje katere si prizadevamo vsi sodelavci projekta »Vključujemo in aktiviramo!«, ki iz neke v osnovi (psihološko ali socialno) negativne situacije s pomočjo kreativnosti poskušamo ustvariti pozitivno izkušnjo. Oseba na plakatu nas torej ne novači za destruktivno početje, ampak nam namesto tega prigovarja: »Pridi in ustvarjaj z nami!«

Arjan Pregl,
ZPKZ Maribor

Ideja, ki sem jo skušal izpeljati na ilustratorskih delavnicah projekta »Vključujemo in aktiviramo!«, je bila, da približam risbo in likovni način razmišljanja ljudem, ki (večinoma) niso risali že od osnovne šole. Namen naših srečevanj v zaporu v Mariboru je bil torej dvojen. Prvič, da skozi risanje in drugo likovno ustvarjanje spodbudimo prakso. Drugič, da preko pogovora, gledanja in komentiranja različnega vizualnega materiala razmišljamo o vizualnosti. ...

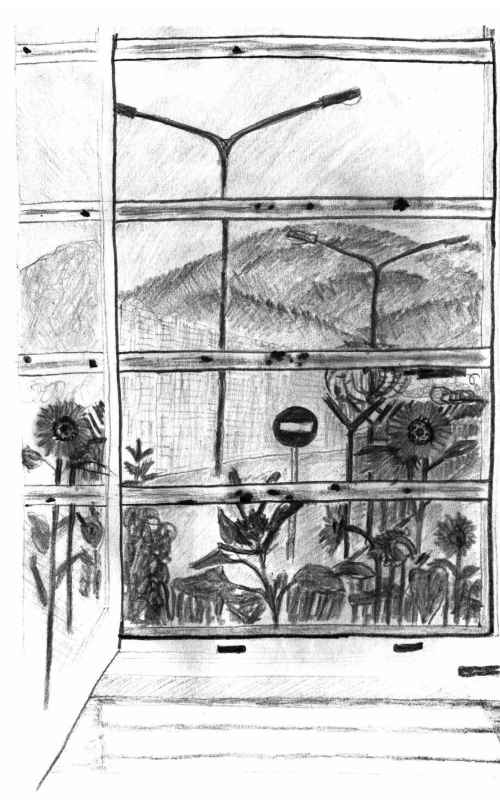
Eden najpomembnejših nemških umetnikov 20. stoletja – Joseph Beuys – je nekoč rekel, da je »vsakdo umetnik«. S tem seveda ni mislil, da prav vsakdo (nevede, slučajno, v spanju) slika veličastne oljne slike, ampak to, da vsakdo soustvarja, sooblikuje družbo, v kateri živi. ... Nisem torej želel, da bi na koncu risali renesančne mojstrovine, ampak da bi z risbo sproščali kreativnost, mogoče pa celo s pomočjo risbe »razmišljali« o različnih problemih.

Arjan Pregl,
ZPKZ Maribor

Osnova vsega našega skupnega ustvarjanja so bili človeški obrazi, realistični, stilizirani, moški, ženski, naši lastni pa tudi sosedovi ... in maske, ki te obraze pogosto prekrijejo, ko se obrazi zavejo, da lahko uplivajo na to, kako jih vidijo drugi.

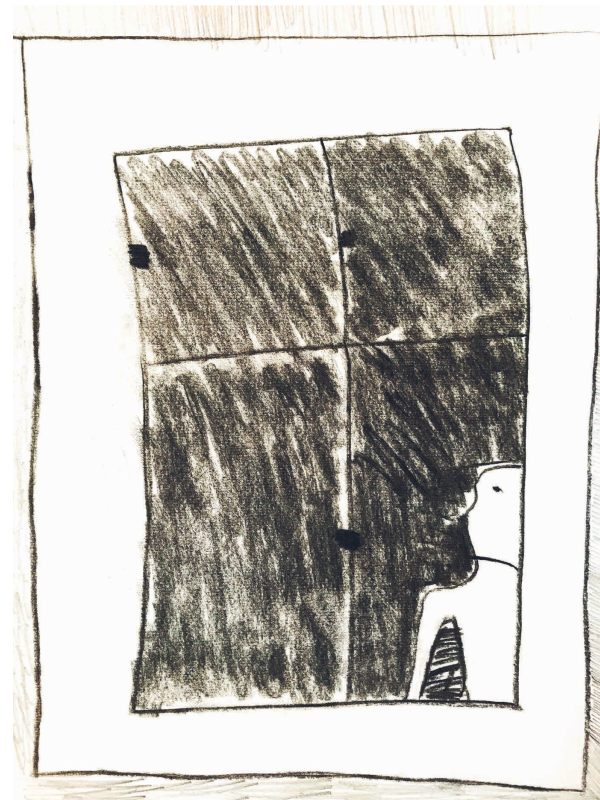
Samira Kentrić,
ZPMZKZ Celje

V času, ki sem ga z ženskami preživel za zamreženimi okni starega gradu, smo skupaj zračili prostore zatohle in zaprašene ustvarjalnosti in odkrivali pozabljene radosti, ki jih nudi risanje, vlečenje črt, barvanje oblik, izrisovanje nevidnega. Ob slovesu sta bili v njihovih stiskih rok sramežljiva hvaležnost ter tudi potrditev, da sem jim nekaj dal in da je bil naš skupni čas obogaten z novimi izkušnjami.

Jure Engelsberger,
ZPKZ Ig

Damijan Stepančič,
ZPKZ Koper

Moj modul se je razvijal predvsem v smeri vizualnega, perceptivnega načina razmišljanja, manj pa je izpostavljal verbalni, analitični način. ... Moja naloga je bila najti model izražanja, ob katerem se bodo čutili »varne«, se obenem učili novih spretnosti in pri sebi iskali rešitve.

Peter Škerl,
Zavod Pelikan – Karitas,
Terapevtska skupnost za zasvojene s pridruženimi težavami v duševnem zdravju – TS Sostro

Zdelo se mi je, da bi bilo »govoriti preko podob« morda odlična priložnost, da udeleženci »spregovorijo« in ob tem spoznajo, kako se da govoriti v različnih znakovnih jezikih.

Andreja Peklar,
Društvo Vezi, DC Šent Postojna
in svz Dutovlje

Udeleženci so ugotovili, da so jim delavnice pomagale spoznati stvari, za katere prej niso vedeli. Hvaležni so, da so imeli možnost izraziti svoje misli in s tem sebe.

Ciril Horjak,
Društvo Altra

Nad rezultati sem bila zelo navdušena, pa ne zato, ker bi bil cilj pomembnejši od poti, ampak ker se je pokazalo, kako široko lahko zaplava naša misel, ko se odpremo novim izzivom. Polje kreativnosti je polje svobode in novih poti.

Andreja Peklar,
Društvo Vezi, DC Šent Postojna
in svz Dutovlje